

פרשת האזינו תשפ"ז
שבת תשובה - יו"ב
גיליון 329

א לעבטיגער שבת

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

מאת הרב יהודה צבי שפירא

אלכה ואשובה אל אישי הראשון

פניני פרשה

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי"

פ"י (ל"ב א)

ע"פ המובא בליקוטי מוהר"ן (ז ח"ב) שלדרי מעלה אלו הגדולים במעלה - הצדיקים אומרים להם: **"מה חמית ומה פשפשת"**. ולדרי מטה - הקטנים במעלה, להם הצדיקים מאירים ש"מלא כל הארץ כבוד".

ואפ"ל דזהו הכתוב בכאן **"האזינו השמים"** - אלו הנמצאים במקומות גבוהים, להם נאמר **"ואדברה"** - לשון דיבור קשה, ע"ד: **מה חמית**. אולם ב"ותשמע הארץ" - הרומז לדרי מטה, נאמר **"אמרי פ"י"** - לשון - **אמירה רכה**. וכמובא עה"פ **"כה תאמר לבית יעקב"** - דהו **אמירה רכה**. ויעויין בדברי **היאור החיים**, הק': דנתכוון לדבר **עם כל הדרגות שנמצאים בעם ישראל**.

ובליקוטי הלכות (חזקת מטלטלין ה"ד ע"כ: וזה שהתחיל **"האזינו השמים ואדברה"**, לומר: דעו כי דברי אינם פשוטים, כי הם עמוקים מאוד מאוד והם מלאים רזין עמוקין, עד אשר אני קורא את השמים שהם כלליות הדרי מעלה שיאזינו מה שאדבר, מכ"ש ותשמע הארץ אמרי פי, שצדיקין כל באי עולם שבארץ הזאת לשמוע ולהבין היטב אמרי פ"י...".

"האזינו השמים ואדברה" (ל"ב א)

אפ"ל דנקט לשון **"האזינו"**, דרומז על שמיעה, עיי"ד המובא בליקוטי מוהר"ן (תורה כ"א) **דאמנות חכמים תלוי באזנים**, בבחינת (משלי כ"ב): **"שמע דברי חכמים"**. ובכאן דאמרו סמוך לפטירתו, ורצה שיקבלו דבריו כמובא ע"כ, לכן כתוב לשון **שמיעה** - **שיאמינו בדבריו**.

ויש להוסיף מהא המובא בספר **הקנה** (דף מא:): **דשמיעה היא בבינה**, והא בינה הוא **עולם התשובה** כמובא, ובכאן **דשמיעה רבינו עזרם לתשובה** כמובא בארכה בדברי המדרש, דיבר בלשון **שמיעה**.

"האזינו השמים... ותשמע הארץ" (ל"ב א)

בדברי **המדרש**: ע"ש **התורה**, וזהו: **"האזינו השמים"** - שניתן להם מן השמים, שנאמר: **"אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם"** (שמות כ"ט). ובהמשך: **"ותשמע הארץ אמרי פ"י"** - שעליה עמדו וקבלו את התורה, ואמרו: **"כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע"** (שמות כ"ד ז).

ואפ"ל **ד'תורה'** ועוד **'שבעים'** ע"ד: **שבעים פנים לתורה** גימטריה **'שמים' - ארץ'**.

"יערץ כמטר לקחי תזל כטל אמרתי" (ל"ב ב)

בפירוש רש"י, שהמטר לפעמים קשה לבריות, כגון הולכי דרכים, ומי שהיה בורו מלא יין. **אבל טל הכל שמחים בו**. ואפ"ל דזהו המובא בדבריהם על **התורה** (מכילתא פ"ב): **דכל התחלות שבת**. וזהו ברישא **'מטר'**, ולאחמ"כ **'טל'** כפירושו של רש"י.

הכיפורים. ימים שאנו מסוגלים ויכולים לחזור למקור, לאבינו שבשמים. ימים שה'רועה' קורא לצאן מרעייתו שתענו בדרך - וברוב חיבתם קורא להם.

זו מהותו של ימים אלו - שסוגלתם החל - מיום ההמלכה, ראש השנה, היום הבראשיתי - בו הכול התחיל, בבריאת אדם הראשון, יום שבו הכול חוזר להתחלה, לשרוש.

'היום הרת עולם', זמן של לידה והתחדשות, בו מתעוררת יכולתו של נברא להתחדש כביום בריאתו.

כקורי עכביש יידמו

וגם אם זה נראה, כמטלה קשה שיבה זו, אינה היא אלא תענועתי עיניים, דמיון המעכבו לתשובה:

היה פעם מלך, שהטמין אוצר גדול, ובכדי שלא כל מי שלבו חפץ יבוא ויטלו, הקיפו בחומות הנראים לעיניים כגבוהות ובצורות, שאין יכולים לבקעם. אך כל אלו היו רק למראית עין, כקורי עכביש היו חזקים וגבורותם. רבים היו אשר התקרבו לאלו החומות וכשהיה קשה לשברם, נסוגו אחורנית מהשגת האוצר. והיו אף שכבר שברו חומה אחת, אך כשבאו לשנייה וראו חוזקה, הפסיקו מניסיונם. ובאותו דרך היו כאלו שכבר הבקיעו כמה חומות - אולם לבסוף נבהלו מאימתם. עד שבא בן המלך, וטען בתוקף: יודע אני שכל החומות הם רק באחיות עיניים, באמת אין שום חומה, וכך עבר מחומה לחומה - עד שהגיע לאוצר המיוחל.

משל זה שהמשילו ה'בעל שם טוב', מובא בליקוטי מוהר"ן (תורה מו ב), ורבינו נותן את דברו על כך:

"מזה יבין המשכיל - הנמשל מאליו, על כל המניעות וההסתות ופיתויים, שהם בחינת חומות, שיש על אוצר של יראת שמים, שבאמת אינם כלום. והעיקר - לב חזק ואמץ, ואז אין לו שום מניעה... כולם בטלים ומבוטלים, למי שלבו חזק ואמץ להשם יתברך. וגם אפילו גבורה של הגיבורים, הוא רק מחוץ ואומץ הלב, שיש לו לב חזק ביותר, לרוץ בקשרי המלחמה, כמובא בספרים. כעת שחתירת התשובה פתוחה, כמובא בדברי חכמינו, ועבודתנו הוא - ללב יהיה לנו חלישות ורפיון רוח, עלה נעלה כי יכולנו לה. התשובה בידינו, הבה ונחזור לכור מחצבתנו אנו. לשרשינו האמתית, 'פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם'.

שירת הפרשה

קול התשובה מְהֻדָּדֵת בְּרָעָה
הַתְּנַעֲרִי מִתְּרַדְמַת הַשְּׁגָרָה וְהַנְשִׁיָּה.

אַלְכָּה וְאָשׁוּבָה לְאִישִׁי הָרִאשׁוֹן כְּמִבְּקִירָה
אֲדַבֵּק מִחֲדָשׁ לְטִהָרַת הַנֶּשֶׁמָה לְזִפְיוֹתָהּ.

לֹא בְשָׂמִים הִיא וְלֹא רְחוּקָה הִיא הַתְּשׁוּבָה
כְּעֵת וְעֶשְׂרֵי - וְהִקְמִים קָמִים לְתִקְוָהּ.

הַיּוֹם וְלֹא מָחָר זֹעֶקֶת הִקְרִיאָה בְּעֶצְמָתָהּ
פָּתַח לִי פָתַח כְּמַחֲסֵ - וְאֹצִיאָהּ מִבּוֹר הַשְּׁבָיָה.

...ושוב זה קורה. שנת תשפ"ו פסעה את אחרוני פסיעותיה. נתקרבה אל דמדומיה, אל סיומה.

עייפות נפש ותשישות, מי יותר ומי פחות - ניגשים אנו לחתימת השנה. שכבות של אבק יום-יום מכסים את השגרה, נושאים עמנו את אמתחת המעברים הגדושים בימי עליות וימי מורדות. בשעות התחזקות, ושעות של רפיון ידיים, שקיעה ואפרוריות בדמדומי הזמן החולף.

כאותו בן המלך שנאבד ביער

אך מרחוק מפציע קול התשובה של ימי הרחמים והסליחות. והנפש - מתנערת, נרעדת, מתעשתת, נזכרת מי היא, מהיכן הגיעה ולאן פניה מועדות.

כאותו בן מלך שנאבד ביער מקטנותו, וצלילי ניגון קדומים מפלחים את עולמו ומעוררים זכרונות, מפילים את מסך הטשטוש והערפל ומזכירים לו את ארמונו המלכות, את כתר המלך ושרביט הזהב. מעוררים בו כמיהה לשוב אל אביו, בית נערותו... כאותו בן מלך, מתעורר בנו שוב הרצון, לחדש ימינו כקדם, לשוב לחיק אבינו מלכנו, לעשות מטעמים לאבינו כאשר היינו באמנה עמו. הנשמה שבה ומייחלת: 'אלכה ואשובה אל אישי הראשון'.

לחזור אל המקום הישן האהוב, והמוכר

לעיתים, נדמה לנו כי לשוב בתשובה זו מלאכה קשה ומפרכת, לפחות כמו טיפוס על הר גבוה ובלתי מושג, או חציית ימים ונהרות.

דומה בעינינו, כי כדי להשיל מעלינו את קליפות הזהומה שעטינו על עצמנו בעונותינו הרבים במהלך השנה החולפת - עלינו להיוולד מחדש, או לכל הפחות לשבר חומות גבוהות ובצורות בשמים. אך התורה הקדושה העוסקת במצוות התשובה קוראת אלינו אחרת: **"כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך, ולא רחוקה היא. לא בשמים היא ולא מעבר לים, כי קרוב אליך הדבר מאוד"** (דברים ל א).

וכך הוא בדברי המדרש (שחר טוב סה): שערי תשובה אינן ננעל לעולם... מה הים הזה אינו ננעל לעולם, אלא כל מי שהוא מבקש לרחוץ בו בכל שעה שירצה, כך התשובה בכל שעה שאדם רוצה לעשות תשובה עושה, והקב"ה מקבלה'.

ומפני מה מצוות התשובה כה קרובה אל לבנו, כה מסורה בידינו? משום שהיא איננה מבקשת מאתנו להיות משהו שאנחנו לא, אלא קוראת לנו לפתוח את הלב, וילהיזכר מי אנו. 'לחזור' אל המקום ההוא, הישן, 'האהוב והמוכר'.

'תשובה': מלשון 'שיבה' וחזרה: לשוב אל חיינו האמתיים, אל הטוב העצום הגנוז בנו, שלמרבית הצער שכחנו בכלל שהוא קיים בתוכנו: **"דע כי תשובה היא לשוב את הדבר למקום שניטל משם, והוא בחינת זרקא המובא בזו"ה"**, 'דאדריקת לאתר דאתנטיילת מתמן' (ליקוטי מוהר"ן תורה לה).

נטה אוזן לקול הרועה לצאנו שתענו בדרך

אור מתוך זה - לחזור לשרשינו, הוא המנשב בינות לימים אלו, וכדרשת חכמינו (ראש השנה יח). על הפסוק (ישעיה נה-ו): **"ידרשו ה' בהמצאו בהיותו קרוב"** - אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום

המשך פניני פרשה

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו זצ"ל

היום הכיפור האחרון בחיי רבינו

היה זה סמוך להסתלקותו של רבינו, רבינו כבר עזב את העיר ברסלב והתגורר באומן, שם איתקטיר בחד קטירא ועלתה נשמתו לגנזי מרומים.

אתא ובא ערב יום כיפור האחרון לחיי רבינו, וכך מתאר וכותב רבי נתן: בערב יום כיפור נכנסנו אליו, וברך אותנו כל אחד ואחד כדרכו תמיד, אבל היה אז מאוים קצת, ונפל אימה ובושה גדולה לכל מי שנכנס אליו להתברך. ואי אפשר לציין נוראות הדרת קדושת פניו המאירים אז בערב יום כיפור כשנכנסו אליו להתברך. אשרינו שזכינו אז לקבל ברכתו, היא הברכה שקיבלנו ממנו קודם הסתלקותו.

שיחה נאה מרבינו מאותו ערב יום כיפור האחרון לימי חייו – מציין רבי נתן בשיחות הר"ן: פעם אחת בא לפנינו בערב יום הכיפורים איש אחד מאנשי שנחלש באותן הימים, וסיפר לפנינו צערו וחולשתו. ועמד שם עוד אחד מאותו העיר של זה האיש, שהיה אוהבו, ואמר לפני רבינו זכרוננו לברכה שחולאתו הכבידה עליו בשביל שלח היום למקוה לטבול. ענה רבינו זכרוננו לברכה ואמר: למה אתם תולים הכבדת החולאות במצוות, טוב וראוי יותר שתתלו בעבירות. וזה היה בערב יום כיפור האחרון של קדם הסתלקותו הקדוש באומן.

ביום הכיפורים לא נכנס להתפלל עמנו יחד כדרכו תמיד – כותב רבי נתן – רק התפלל בחדרו כמו ביום שני של ראש השנה.

קודם נעילה לא ידענו מי יתפלל נעילה, ואמרנו לשאול אותו זכרוננו לברכה בעצמו, ונתעוררתי בעצמי לילך אליו לשאול, כדי לזכות לקבל פניו הנוראות אז. ואמר רבי נפתלי שגם הוא רוצה להצטרף למוהר"ן.

ומספר מוהר"ן: והלכנו שנינו יחד ובאנו אליו, ונכנסנו לחדרו באימה וביראה, כי תמיד בכל עת שרצינו לכנסו אליו נפל עלינו יראה ובושה. זה היה תמיד קשה עלינו מאוד תחילת הכניסה לחדרו, ובפרט בעת הזאת ביום הכיפורים סמוך לנעילה, סמוך להסתלקותו.

כשנכנסנו לחדרו ועמדנו על הפתח בבהלה ובאימה, שאל בקיצור על מה באנו. ענינו ואמרנו ביראה: מי יתפלל נעילה? ותיכף היטה בידיו עלינו כאומר: לכו, לכו, אין לי עתה עסק בזה, עשו לכם מה שתרצו.

ביום שאחר יום הכיפורים, הוא יום שלישי בשבת בבוקר – כותב רבי נתן – נכנסו אליו העולם, והיה בדיחא דעתיה, ודיבר עם העולם בפנים שוחקות, ואני עדיין לא התפללתי אז, ואחר שגמרתי תפילת שחרית נכנסתי גם-כן אליו, והוא היה עדיין מדבר עם העולם בפנים שוחקות, ואנשי טעפליק עמדו אז לפניו וחזקו אותם הרבה, וכן דיבר עם כולנו באהבה ובשמחה.

ואחר-כך יצאתי מחדר שהיה יושב שם לחדר השני, ועמדתי שם עם אחיו רבי יחיאל ז"ל ועם עוד אנשי-שלומנו. ואני היית מצפה מאוד לראות לו עוד הפעם את הקונטרסים שכתבתי מהתורה שאמר אז באותו ראש השנה. אך היה לי בושה ולא יכולתי להעזיז פני נגדו להטריחו בזה, ובקשתי מאחיו רבי יחיאל שיחזק אותי בזה, וחזקו אותי הרבה, עד שנתגברתי ונכנסתי אצלו זכרוננו לברכה.

וציווה לסגור הדלת – כותב רבי נתן – ועמדתי לפניו אני לבדי, והוא ישב על כיסא באמצע הבית, והראתי לו הקונטרסים, וראה אותם היטב ותיקן לי כל מה שטעיתי או חסרתי שם. גם היה אז כמה עניינים שלא זכרתיים ולא כתבתיים כלל, כמו ענין ראש השנה וענין הריאה המבואר בתורה זו, שלא היה נכתב עדיין כלל, כי נשכח ממני העניין. והוא חזר עמי כל זה וסידר לי הכל כתיקונו בפנים יפות, בפנים מסבירות, באהבה, בשמחה, בהתקרבות גדול, ואחר-כך אמר שגמר עמי לחזור כל התורה – הלוא הוא תורה ח' בחלק שני של ליקוטי מוהר"ן – התורה האחרונה לימי חייו שאמר בראש השנה האחרון, שמונה עשר יום לפני הסתלקותו. תורה זו מוסבת על הפסוק "תקעו בחודש שופר". תורה זו מיוחדת היא באריכותה. היא מכונה בקיצור "תקעו תוכחה", בה רבינו מדבר גם על עניני התוכחה.

וכשסיים לחזור את כל התורה – ממשיך רבי נתן וכותב – ענה ואמר: "ועתה המקרא", היינו שעדיין לא פירש לנו פירוש הפסוק "תקעו" על פי התורה, כי בשעת אמירת התורה התחיל מהפסוק "תקעו", אך כשגמר התורה לא סיים לפרש המקרא הזה על פי התורה. ועתה אחר יום הכיפורים זכיתי שהוא בעצמו התעורר לפרש לי הפסוק הזה.

ותיכף אמר לי תורה נוראה ופירש לי כל הפסוק על-פי התורה הנ"ל. וזה היה הסיום מאמירת תורה בחייו, כי אחר-כך לא אמר עוד שום תורה.

מה אשיב לה' שזכיתי לשמוע מפיו הקדוש תורה בעת ההיא, וקירב אותי אז בהתקרבות גדול, ודיבר הרבה מנפלאות תורתו ומסדר הבניין הנורא של תורתו, איך היא מקושרת ונבנית ומסודרת בסדר נפלא... וזה אי אפשר לבאר כי אם לבקי היטב בדרכי תורתו הקדושה.

ואחר-כך יצאתי מלפניו והלכתי תיכף לכתוב כל זה באר היטב, והוא זכרוננו לברכה ישב עדיין בחדר ודיבר עם הרבה אנשים, והכל בשמחה, בפנים שוחקות.

דרכי התשובה

מן הספר 'התא' לשיקו הקדרים

לדין יקרים! נמצאים אנו בימי תשובה, ימים שאנו עוזבים את כל הדברים הלא טובים, ומתחברים יותר ויותר רק לדברים הטובים. חוזרים אנו בתשובה אל אבינו שבשמים.

בספר לקוטי הלכות – מסביר רבי נתן מברסלב יסוד גדול לתשובה, בכתבו, שהעברות שהאדם עושה מגיע מבהילות וריצה, הוא אינו מישב דעתו וחושב על התכלית והתוצאות, בגלל זה הוא נכשל חלילה בעברה.

ולכן התשובה צריכה להיות ההפך מזה – בהרבה ישוב הדעת, בחקמה ובתבונה, וכמו שאמרנו רבותנו "הבא לטהר מסעיך לו ואומרים לו המתן".

כי אפילו שהאדם צריך להודו מאד ולעזוב דרכו הרע, אך ביחד עם זאת הוא צריך את הישוב הדעת, לדעת שגם אם הוא מתעורר לתשובה – יכול להיות שלא בפעם אחת הוא יזכה להתגבר על הכל, והוא יכול עוד לעבר הרבה חלישות הדעת, לכן אומרים לאדם – אל תבהל, תפסע עוד פסיקה ועוד פסיקה בדרכי התשובה, תעשה עוד טוב ועוד טוב, וכן לאט לאט תוכל להפנים לשערי התשובה. הרבה כוח של המתנה, שלא תמיד זוכים בפעם אחת להתגבר על הכל. גם מצד אחד להודו ולברך מהדברים הלא טובים, אך יחד עם זה הרבה התחזקות וישוב הדעת.

ובליקוטי מוהר"ן (תורה ס. רע"ט) דהשופר קצר מלמטה אצל הפה ורחב מלמעלה, שהתחלה היא מן המיצר והדחק, ואח"כ מתרחב. בבחינת מן המיצר קראת י-ה ענני במרחב י-ה. והא השופר גם רומז למתן תורה שהיה בה קול השופר: "ובקול שופר עליהם הופעת".

"צדיק וישר הוא" (לב ד)

ענין בפרש"י על "צדיק" – שהכל מצדיקין את דינו. ואפ"ל ע"פ מה שכתוב בשיחות הר"ן (קט"ז) שהמצוות שעם ישראל מקיימים אין זה מחמת שהישר והשכל מחייב אל רק מגזירת המלך ברוך הוא. וזהו הכתוב כאן, בריש: "צדיק" שהכל ממנו יתברך והכל גזירתו, ורק לאחר מכן "וישר" שאפשר להבנים בדרך השכל.

כן אפשר להוסיף שתיבת "הוא" גימ' שבע – דמספר זה רומז על כלליות הבריאה, כמובא, שכך מנהיג ה' יתברך את עולמו – בדרך של צדיק וישר – שאי אפשר להבין את דינו, וזהו בריש "צדיק", ולאחמ"כ אם זוכים זה נהיה "ישר" שגם זוכים במעט להבין, וכדברי רש"י על "וישר": שראוי להצדיקו. (ויעוין בליקו"מ ב.ב. ובשיחות הר"ן קי"ח).

"תזל כטל אמרתי" (ל"ב)

רש"י בפרשו – כטל שהכל שמחים בו. ואפ"ל "טל" – בגימ' ל"ט – כנגד ט"ל מלאכות שהם בחינת עצבות "בעיצובן תאכלנה" – בזיעת אפך תאכל לחם". וכמובא בליקוטי מוהר"ן (נ"ו קנ"ט).

וזהו כטל אמרתי – שאם מכניסים את ה"אמרתי", בט"ל מלאכות – מכניסים את הקב"ה – ה"ט"ל מלאכות נהפכים – מעיצובן רוח לשמחה.

"כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו" (לב ג)

בדברי האור החיים הק' דשם ה' הולך על התורה, דכל התורה שמתני של הקב"ה, ו"אקרא" מלשון יקר.

ואפשר להסמך בדבריו דזהו המשך הפסוק: "הבו גודל לאלוקינו" דע"י שמגדילים שמו ית' ויודעים מגדולותו – אפשר להתחבר לשמותיו הקדושים הכלולים בתורה. וכמובא ע"כ.

"עם נבל ולא חכם" (לב ו)

רש"י בפרשו על "ולא חכם": להבין את הנולדות שיש בידו להיטיב ולהרע. ואפ"ל דזהו אסמכתא לדברי המשנה (אבות פ"ג) על "איזהו חכם הרואה את הנולד" ודו"ק.

"שאל אביך ויגדך זקנך ויאמרו לך" (לבז)

אפשר לומר בדרך רמז בתיבת "ויגדך": אות ו' רומז על התורה, וכמובא בדבריהם (בבא בתרא יד) דהלוחות ארכן ו' ורחבן ו'. ואות ו' רומזת על עשרת דיברות.

ובהמשך אותיות "ג-ד-ך" גימ' כ"ז כנגד כ"ז אותיות התורה (עם מנצפ"ך). ואצל "זקנך" שהם דרגה יותר גבוהה, כתוב "לך" גימ' חמישים – נגד כלל חמישים שערי בינה שהם מלמדים לבני ישראל.

"יצב גבולות עמים למספר בני ישראל" (ל"ב ח)

אפ"ל "למספר" לשון ספיר ונהיר – כמובא בליקוטי מוהר"ן (תורה קא) בחינת (שמות כ"ד): "לבנת הספיר". ואימתי זה מאיר – ע"י "גבולות עמים" שכל אחד יודע את גבולו הוא, הוא רואה את טובו הפנימי, וכמובא (תענית כא): דאמר ליה לאביי דלא מצית למיעבד כעובדיה דאבא אומניה. כי כל אחד יש לו את הטוב שלו שמאיר לו. (ויעוין ליקו"מ תורה לד).

זרית ראיה <

היטהרנו
והזדככנו
בימי תשובה
אלו.
נשמח עם כך
וננצל זאת
לתנופה
בהמשך
עבודתנו!